

Postavljeno naopako

Ključni tekst: Marko 7,6-8; Marko 7,33-37

Središte proučavanja: Marko 7

Uvod: U toku svoje službe Isus je uzdizao Pismo kao otkrivenje od Boga, često navodeći tekstove iz Starog zaveta. Iako su izrailjski učitelji dobro poznavali jevrejsko Pismo, ljudska tradicija je bila, za većinu od njih, superiornija u odnosu na biblijska učenja. Imajući ovaj kontekst na umu, u lekciji ćemo razmotriti izabrane razgovore između Isusa i fariseja.

Teme: Lekcija za ovu sedmicu obuhvata tri dela, kako je opisano u tekstu Marko 7,6-8. (Treći deo bavi se temom stvaranja, kako je otkriveno u izveštaju o isceljenju gluvog čoveka.) Ta tri dela su sledeća:

1. Prvi deo istražuje starozavetni kontekst Jevanđelja po Marku 7,6-8 i osvrće se na upućivanje na tekst Isaija 29,13, kako je naveden u Jevanđelju po Marku.
2. Drugi deo razmatra tradicije. U svetlu teksta Marko 7,6-8 upoređićemo i suprotstaviti tradiciju starih sa Božjim nalogima u Pismu.
3. Treći deo, kao što smo prethodno zapazili, tiče se narativa o izlečenju gluvog čoveka. Razmotrićemo na koje se načine upućuje na određene elemente motiva stvaranja u ovom naročitom isceljenju.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Starozavetni kontekst teksta Isaija 7,6-8

Boži narod se u sedmom veku pre nove ere suočio sa kritičnim trenutkom u svom verskom iskustvu. Ovo iskustvo je živo opisano u tekstu Isaija 1: „Ostaviše Gospoda, prezreše sveca Izrailjeva, otstupiše natrag.“ (Isaija 1,4) Zato ih je Gospod pitao: „Što će mi mnoštvo žrtava vaših?“ (Isaija 1,11) Nema smisla pristupiti Bogu i „obožavati“ Ga pod maskom formalnosti. Prema tome, Gospod govori preko proroka svom narodu, a prorok beleži reči u ovim poetskim stihovima:

„Ne prinosite više žrtve zaludne; na kad gadim se; a o mladinama i subotama i o sazivanju skupštine ne mogu podnositi bezakonja i svetkovine.“ (Isaija 1,13)

Da li ovi stihovi kazuju da je Gospod protiv žrtvenog sistema, kako je preko Mojsija bilo određeno izrailjskoj zajednici? Naravno da ne. Ono protiv čega Gospod jeste je površna religija, puna prividnog ispoljavanja vere bez istinskog straha Gospodnjeg (uporediti sa Isaija 1,16.17). Verski kontekst teksta Isaija 29,13, na koga Marko upućuje u 7. poglavlju, neobično je sličan. Pažljivo osvrtnje na Isaija 29,13 otkriva zanimljiv kijazam. Sledi autorov prevod:

A. Narod mi se približava svojim ustima i usnama

B. Da Mi iskaže poštovanje

C. Ali njihova srca su daleko od Mene

B1. Njihovo poštovanje prema Meni

A1. Jeste poput zapovesti koje se ponavljaju po sećanju.

Kakav problem su Izrailjci imali, kao što je nagovešteno ovim stihom? Problem nije predstavljao njihov liturgijski jezik, sam po sebi; nego su njihove reči bile degradirane u puki niz formalnog ponavljanja. Šta je bio razlog takvog njihovog stanja? Njihova srca (njihov svesni um) bila su daleko od stvarnog posvećenja Gospodu. Prema tome, njihove reči bile su prazne.

Možda će biti korisno da ovde citiramo Aleka Motjera (J. Alec Motyer). On kaže: „Dok Suvereni Bog posmatra njihovo bogoslužjenje, sve što vidi je prilagođavanje ljudskim pravilima. Nije da Gospod umanjuje značaj upotrebe reči; ali reči bez srca su prazne; i bogoslužjenje nije bogoslužjenje (Marko 7,6-8) ukoliko se ne temelji na onome što je Bog otkrio i nije u skladu sa tim.“ (Motyer, *Isaiah: An Introduction and Commentary*, vol. 20 of Tyndale Old Testament Commentaries [Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1999], pp. 215, 216)

Ukratko, izrailjski narod, Božji narod, pokazivao je versku dihotomiju u svom životu. Zadržali su obrednu i liturgijsku formalnost, ali nisu živeli u skladu sa biblijskim načelima kojima su poučavani i koja su toliko često bila ponavljana među njima. Bogoslužjenje, uključujući sve njegove elemente, nema smisla bez poslušnosti. Bog nije bio protiv odgovarajućeg obrednog proslavljanja; Njegova ogorčenost bila je posledica snažnog formalizma koji je bio odlika njihovog bogoslužjenja. (Videti Teofilo Correa, “El Contexto Veterotestamentario de Marcos 7:6-7,” in Marcos: El Evangelista del “*Tiempo Cumplido*.” *Leyendo el evangelio de Marcos: su mensaje en el pasado y en la actualidad*. Ed. Merling Alomía, Joel Leiva, and Juan Millanao [Lima: Ediciones Theologika, 2003], p. 129)

Tradicije u svetlu teksta Marko 7,6-8

Marko, u svojoj aluziji na Knjigu proroka Isaije, sledi tekst Septuaginte, grčkog prevoda jevrejske Biblije (Stari zavet). Pošto su Markove slušaoce činili neznabošci, grčka verzija bila bi im mnogo poznatija. Marko, držeći se Septuaginte, upućuje na temu uzaludne službe Bogu, naglašavajući misao o ljudskim načelima. Marko 7,6.7 prevodi se na sledeći način: „Ovi ljudi usnama Me poštuju, a srce njihovo daleko stoji od Mene. No zaludu Me poštuju učeći naukama, zapovijestima ljudskim.“

Sami ovi stihovi pružaju kontekst za narativ u Marku 7. Narativ ističe sukob između fariseja i književnika; tema rasprave ticala se pranja ruku. Marko lično, u Marko 7,3.4, iznosi detalje izveštaja za tu svrhu. „Jer fariseji i svi Jevreji ne jedu dok ne umiju ruku do lakata, držeći se onoga što im je ostalo od starijih.“ (Marko 7,3) Čini se da su uputstva u vezi sa pranjem ruku, koja su se odnosila na sveštenike koji su obavljali službu u Svetilištu, bila nametnuta narodu od strane starešina. Prema tome, od naroda se zahtevalo da poštuje tu tradiciju. Kao što K. S. Man spominje: „Tema rasprave ovde nije Mojsijev zakon, već usmena ili pismena tradicija primljena od davnina i poštovana jer potiče iz starih vremena.“ (Mann, “Mark, A New Translation With Introduction and Commentary,” *The Anchor Bible*, (New York/London: Doubleday, 1986), vol. 27, p. 312)

Isus osuđuje ovo nametanje narodu od strane sveštenika. Iz tog razloga, On naziva fariseje i književnike licemerima (Marko 7,6). Međutim, Marko u svom izveštaju ide dalje od jednostavnog odbacivanja ljudske tradicije: Isus ukorava izrailjske učitelje optužujući ih da su njihove tradicije nadvile senku nad pisanom Božjom rečju. On prekora verske učitelje, kako ih Isus optužuje: „Jer ostaviste zapovijesti Božije, a držite običaje ljudske.“ (Marko 7,8) Isus ih zatim još ukorava: „Dobro ukidate

zapovijest Božiju da svoj običaj sačuvate.“ (Marko 7,9) U tekstu Marko 7,13 Isus žali zbog ovakve pogrešne prakse koja je direktan rezultat delovanja izrailjskih učitelja. Dakle, Isus protiv njih iznosi sledeću optužbu: „Ukidajući riječ Božiju svojijem običajem *koji ste postavili*“ (dodat naglasak).

Ukratko rečeno, i u Isajinom naraštaju, u 7. veku pre n. e., i u Markovom naraštaju, u prvom veku, bogoslužjenje Božjeg naroda je uzaludno zbog naglašavanja pogrešnih pojedinosti i licemernog stava njihovih srca. U određenom smislu, fariseji i književnici su odgovorni za ovo stanje jer, kao vođe, koriste svoj veliki uticaj među narodom da podrže ljudske običaje u odnosu na božansko otkrivenje i uzdignu ljudske propise u odnosu na Božje zapovesti. Ovde, na indirektan način, Hristos poziva svoj narod da se vrati Pismu i njegovoj stazi pravde i milosti. Hristos takođe ukazuje na duhovnost koja prevazilazi čistu spoljašnju i formalnu religioznost. Umesto toga, Hrisos se zalaže za duhovno iskustvo koje je utemeljeno na svesnoj i predanoj odluci da se služi Bogu iskrenog srca u svetlu onoga što je Bog otkrio.

Delo isceljenja gluvog čoveka

Biblijski pisci često aludiraju na druge delove Pisma u svojim spisima. Ove aluzije mogu da obuhvataju određene citate, kao u slučaju Marko 1,2.3, u kome Marko navodi tekst Isaija 40,3, ili kao u slučaju Marko 7,6.7, u kome navodi tekst Isaija 29,13. Očigledno je da je Marko posebno zainteresovan za Isajine spise. Pored navoda direktnih citata, biblijski pisci takođe aludiraju na druge spise bez citiranja. U drugim slučajevima, moguće je da čitalac utvrdi određene uticaje (na tematskom nivou) iz ranijih izvora. Dakle, možemo reći da postoji određena aluzija na temu stvaranja koju zapažamo u narativu o isceljenju gluvog čoveka u tekstu Marko 7,31-37.

Da bismo dalje istražili ovu misao, razmotrimo tekst 1. Mojsijeva 2,7, koji glasi. „A stvori Gospod Bog čovjeka od praha zemaljskoga, i dunu mu u nos duh životni; i posta čovjek duša živa.“ (Uporedite sa Isija 43,7)

Prva Mojsijeva opisuje stvaranje prvog čoveka na našoj planeti. Reč *stvori* potiče od jevrejskog glagola *yšr*, koji takođe znači „napraviti, stvoriti, oblikovati“ (videti David Clines, *The Dictionary of Classical Hebrew* [Sheffield: Sheffield Academic Press, 1998], vol. IV, p. 269). Pisac 1. Mojsijeve koristi ovaj glagol da opiše rad Stvoritelja koji stvara, ili Grnčara koji oblikuje, svoje delo. Slika koja prenosi doživljaj dodira, slika Onoga koji stavlja svoje ruke na materiju da bi iz nje oblikovao prvo ljudsko biće neosporno se nalazi u 1. Mojsijevoj. Pored toga, sledeća rečenica u tekstu 1. Mojsijeva 2,7 opisuje deo procesa koji pretvara neživu materiju u živu, svesnu materiju. Gospod usađuje dah života u zemlju. Odnosno, On „dunu mu u nos“.

Slično tome, u tekstu Marko 7 uočavamo aluziju na stvaranje Adama. U slučaju gluvog čoveka, koji otežano govori (Marko 7,32), Isus deluje koristeći svoje ruke i usta kao sredstvo izlečenja. Na ovaj način, Isus nastoji da „ponovo oblikuje“, takoreći, svoje delo stvaranja, što čini stavljajući prste u čovekove uši. On potom pljuje i dodiruje čovekov jezik svojom pljuvačkom, i na zapovest Njegove reči, čovek je ponovo stvoren. U tom trenutku, čovek postaje nova osoba. „Odmah mu se otvoriše uši, i razdriješ se sveza jezika njegova, i govoraše lijepo.“ (Marko 7,35)

Međutim, prethodni opisi nisu jedini razlog na osnovu koga možemo zaključiti da postoji veza između Isusovog dela isceljenja gluvog čoveka i teme stvaranja. Dalji dokazi koji idu u prilog tome nalaze se u stihu Marko 7,37. Ljudi se dive Isusu jer „sve dobro čini; i gluhe čini da čuju i nijeme da govore“. U ovom jednom stihu Marko dva

puta koristi grčki glagol *poieō*, koji se može prevesti kao „stvoriti, napraviti“. Zanimljivo je da je to isti glagol koji Septuaginta koristi da prevede jevrejski glagol *bara*, ili „stvoriti“, iz 1. Mojsijeve 1.

Prema tome, Stvoritelj univerzuma došao je na Zemlju da obnovi delo stvaranja, koje je sotona uništio. Prema Marku, Isus je došao da započne svoje delo ponovnog stvaranja tako što čini „sve dobro“. Nema sumnje, takvo delo je ispunjenje mesijanskog proročanstva, koje je ponovo iz Knjige proroka Isaije.

„Recite onima kojima se srce uplašilo: ohrabrite se, ne bojte se; evo Boga vašega; osveta ide, plata Božija, sam ide, i spašće vas. Tada će se otvoriti oči slijepima, i uši gluhima otvoriće se. Tada će hromac skakati kao jelen, i jezik nijemoga pjevaće, jer će u pustinji provreti vode i potoci u zemlji sasušenoj.“ (Isaija 35,4-6)

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

1. Zašto je Isus zatražio od određenih osoba koje je izlečio da nikom ne govore o onome što je učinio ili o Njegovoj službi isceljenja? „I zaprijeti im da nikome ne kazuju; ali što im On zabranjivaše oni još većma razglašivahu.“ (Marko 7,36) Uporedite Marko 7,36 sa Marko 8,30; Marko 5,43; Marko 1,44.45. Šta mislite zašto su ljudi učinili suprotno od onoga što im je Isus naložio?

2. Kad je reč o ljudskim običajima, da li možete da prepoznate bilo kakav „običaj“ koji zauzima mesto Svetog pisma u vašoj zajednici? Da li je Sveto pismo i dalje naš vodič dok vodimo svoju versku zajednicu u današnje vreme? Šta tekst „srce njihovo daleko stoji od Mene“ (Marko 7,6) znači?